

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK. **Vezércikk:** Szent Borromaeo Károly *G. H.* — Igénytelen javaslat veszteségeink ellensúlyozása illetőleg ellenőrzése tárgyában. II. *Homola István* ev. lelkész (Folyt) — Két jogeset. — **Tárca:** Luther éneke. — **Belélet.** — **Irodalom.** — **Pályzatok.** — **Hirdetések.**

Szent Borromaeo Károly.

Az ultramontán világnézet ismét csúfos kudarcot vallott, élén a pápa őszentségével.

Összefüggésben azzal, hogy most van 300 éves évfordulója a 22 éves korában bíbornok-érsekké lett svájci gróf, a halála után egy évvel szentté avatott Borromaeo Károly szentté avatásának, a római pápa egy encyclikát adott ki, a melynek éle állítólag a modern tudomány és szabad gondolkodás ellen irányul, de voltaképen nem más, mint történelmi hazugságoktól, galád ráfogásoktól hemzsegő korrajz, a mely a legélesebben sérti a protestáns vallásos érzést, meggyőződést és kegyeletet, a midőn azzal vádolja meg a reformáció lánglelkű bajnokait, hogy önző, testi szenvedélyektől elragadtatva, mint olyanok, a kiknek „Istenök az ő hasok,” lázadtak fel az egyház tekintélye ellen, elvetették a dogmákat, és erkölcstelen alapon szövetkeztek a felforgatásra kapható fejedelmekkel, a mely akció nem vezethetett egyébre, mint a mai kor rettenetes istentelenségére és erkölcstelen züllésére.

Ime, mindezeket adja tudtúl pápa ő szent-sége a r. katolikus egyháznak és a nagyvilágnak, összefüggésben a svájci francia kantonok ellenreformátorának szentté avatása emlékével.

Nehogy pedig túlzással vádoljanak bárhonnan, ime, közöljük a hirhedt encyclika teljesen elfogulatlan kézből eredő hű magyar fordítását:

Valóban, egyesegyedül csak az isteni hatalom csodája által lehetséges, hogy a korrupció áradatában s tagjainak gyakori hibái közepette az Egyház, mint Krisztusnak misztikus teste, tévedés nélkül megmaradt doktrinája, törvényei és célja szentségében; magukból ezekből az okokból gyümölcsöző eredményeket von és fiai sokaságának hitéből és igazságosságából bősé-

gesen szedi az üdvösség gyümölcsseit. Nem kisebb fénynyel jelentkezik isteni voltának bélyege abban, hogy a fölforgatók nézetének olyan és annyi forgatagában, a lázadások annyi megismétlődésében, a tévedések annyi különböző változataiban rendületlenül és állandóan megmarad, mint az igazságnak oszlopa és föntartója, egyazon doktrina vallásában, egyazon szentségek közösségében, a maga isteni alkotmányában, az uralkodásban és az erkölcsben. S ez annál is inkább csodálatos, mert nemcsak ellene áll a gonosznak, hanem legyőzi a gonoszt a jóval és sohasem szűnik megáldani barátait és ellenségeit egyaránt, szüntelenül fáradozván és munkálkodván a társadalomnak, valamint az egyeseknek Krisztusban való megújulásán. Mert ez az ő valóságos hivatása ebben a világban és ennek jóltevő hatását ellenségei maguk is érzik.

Az isteni Gondviselésnek az Egyház megújítását célzó munkájában való ilyen csodálatos befolyása ragyogó módon jelentkezik abban a században, mely látta fölkelni a jók vigasztalására Borromei Károlyt. Abban az időben a szenvedélyek szabadjukra voltak eresztve, az igazság megismerése el volt sötétítve, majdnem teljesen meg volt hamisítva, a tévedések ellen állandó harcot kellett vívni s úgy látszott, az emberi társadalom fokról-fokra bukván, a mélység felé rohan. Akkor gögös és lázadó emberek támadtak, ellenségei Krisztus keresztjének, a földi érzések emberei, kiknek a has az ő istenük (Philipp, 3 18 19.). Ezek nem keresték az erkölcsök megjavításának útját-módját, hanem inkább tagadni kezdték a dogmákat, szaporították a zűrzavart, maguk és mások szabadságának zablját tágitották, gunyba vették az Egyház tekintélyének vezetését és a legkorruptabb népek és fejedelmek szenvedélyeinek hizelegve, valóságos zsarnokoskodással szétrombolták az Egyház tanítását, alkotmányát és fegyelmét. Utánozták azokat az istentelenekeket, akikre a nagy fenyegetés áll: Jaj tinéktek, akik rossznak nevezitek a jót és jónak a rosszat (Izaiás 5. 20) és ezt a forradalmat, a hitnek és az erkölcsöknek ezt a megrontását kikiáltották reformnak, magukat pedig reformátoroknak. Am valójában megrontók voltak ők, mert a viszálykodásokkal és háborúkkal Európa minden életerejét elgyöngítve, előkészítették a modern idők lázadásait és hitehagyottságát, melyekben kiujulnak egyetlen hatalmas egyesüléssel azok a régen külön föllépő harcmódok, miket az Egyház mindig diadalmasan állt ki: az első keresztény idők véres üldözései, aztán a herezisek belső-

zése és végül az evangéliumi szabadság örvével, a bűnöknek az a féktelensége és a fegyelemnek az a megbomlása, melyet a középkor tán soha el nem ért.

A csábítóknak e tömegével Isten igaz reformátorokat és szent férfiakat állított szembe, részint hogy ezt a vad áradatot föltartóztassák és a vészes tüzet kioltják, részint pedig, hogy kijavítsák, ami megrongosodott. Ezért az ő buzgó és sokoldalú munkásságuk a fegyelem reformálásában azért is nagyobb vigasztalása volt az Egyháznak, mert oly nagy volt megpróbáltatása és bebizonyította a mondás igazságát: Hűséges az Úr, ki a kísértéssel erőt is szerez. (I Cor. X. 13.) Ilyen körülmények közt jött gondviselő rendelkezésből vigasztalást nyújtani az Egyháznak Borromeo Károly különös munkássága és szentsége.

A durva sértés, a mely a nemzetközi illemlről és keresztyén türelem álláspontjáról mélyen megfélekedezett pápai udvar részéről érte a protestáns világot, méltán kelthetett és keltett is nagy megütközést az egész föld protestánsai között, de főként a reformáció hazájában, Németországon. Hirlapok, kongresszusok, akadémiai tanszékek, sőt a parlamenti ülésterem is hangos volt a példátlanul durva támadás és történelmi hazugságok feletti megrongosítás zajától. Pár napig úgy állott a kérdés, hogy a Németország és a Vatikán közötti diplomáciai érintkezés fonala is kettészakad.

Most azután jön a gyáva megfutamodás ismert fogása. Ha nem sikerül a csíny, legaiább ép bőrrel menekülhessen a csínytevő. Jön a magyarázat, a csürés-csavarás, újabb ferdítésekkel és ámitásokkal fűszerezett nyilatkozatok, hogy rossz volt a fordítás, hogy személyeket nem akartak bántani, hogy nem is a német, de a francia közállapotokat tartották szem előtt, hogy *nem is a reformátorokra, de a modernistákra* akartak vonatkozni stb. stb. . . ., *a szent Borromaeo Károly 300 éves jubilaris emléken megírt korrajzzal!*

Ösmerjük a mosakodásnak ezt a rendszerét. Ha a kigyó farkára rálépünk, felszisszen, de marásra készen. A „Ne temere“ után is jött ilyen magyarázat a „Provida“ alakjában. A Borromaeo-encyclika után is jön magyarázat, a németek kiméletével a franciákat sújtóan.

Mi keveset törődünk ezekkel az elmagyarázásokkal. De magát azt a tényt, hogy a felzúdult protestáns közvéleménnyel szemben a Vatikán rövid két év alatt ismételtelen retirádát fúj — nagy elégtétellel vesszük tudomásul épen mi, a kik nem győzzük eléggé hirdetni, ám csak támadjon mennél vehemesebben az ősi ellenség, az ultramontán pápai hatalom, — bukása annál gyorsabban fog el-

következni. Az idő kerekét visszajára állítani nem lehet. Egyre világosabban látja a gondolkodó század, hogy a pápaság túlélte magát s hogy épeszü emberek között, öntudatos keresztyénnk között klerikális hatalomról beszélni nonsens. Az elvakított tömegnek pedig csak egyszer kell — de jól, de igazán — felnyitni a szemét, és akkor nyomban beáll a Los von Rom.

Ám a minősíthetetlen, durva támadásra magára — reméljük — lesz még mondani-
valójuk esperességi, kerületi, sőt egyetemes gyűlésünknek is. Mert abban a korbán ott éltünk mi is, a mi protestáns elődeink, a mi hazai reformátoraink is. Annak a kornak szellemi vezéreivel mi is ápoljuk és fenntartjuk az összetartozandóság és egység kapcsait. Az ő sértésük a mi sértésünk. A ki őket ily minősíthetetlenül megtámadja, az nem lehet más, mint a mi kihívó ellenségünk. És habár a hivatalos Németország beérte a visszaszívó diplomáciai magyarázattal, de a reformátorokkal s az ő áldott művükkel szellemi közösségben álló népeknek ez nem elég. Tanubizonysága ennek *maga a német nép*. Ez nem hajlandó tétlenül nézni és eltűnni a római bálvány, az eleven anakronizmus örültségeit. Az „Evangelischer Bund zur Wahrung deutsch-protestantischer Interessen“ megmozdult és világra szóló mozgalmat akar indítani Rómának az összes protestáns világot a legkegyetesebb és legszentebb érzelmeiben sértő eme merénylete ellen. Nem hajlandó összetett kezekkel tűnni a további sértéseket és *erőtlen megtorlás* céljából szoros összeköttetésbe kíván lépni Dániával, Svéd- és Norvégiával és a világ összes protestánsaival, tehát Magyarországgal is. E célból hajlandó címéből törölni a „deutsch“ szót, hogy actiója minél nagyobb sikereket érhessen el. A „Bund“ központi bizottsága e héten tartja rendkívüli üléseit, a melyeken szévezerek nevében fogják elhatározni, hogy külön felhívások menjenek szét a világ valamennyi protestáns egyházaihoz, hogy csatlakozzanak hozzájuk. Ezt a felhívást mi, magyarországi protestánsok is kézhez kapjuk. S ha van még bennünk egy csepp a régi protestáns önértetből, egy szikra az ősi tüzből, reá a válasz nem lehet egyéb, mint milliók lelkes csatlakozása a felhívó szóathoz, hogy milliók szívének, ünnepeles, határozott, erélyes manifesztációja, hitvallásszerű megnyilatkozása verje vissza az Antikrisztus bitorló merényleteit — egyszer, valahára, az egész világ előtt!

G. H.

Igénytelen javaslat veszteségeink ellensúlyozása, illetőleg ellenőrzése tárgyában.

— Három cikk egyházpolitikai helyzetünkről. —

II.

(Folyt.)

II. Második főrovat: *Az egyház tanügyi állapota.* Ezen rovatban szintén névszerint, esp. kerületenkint s végül összesítve ki-tüntetendők az egyházgyülekezetek nevei: 1. Gyülekezetei tagjainak száma, hány elemi iskolája, hány tanítója van? 2. 6—12 és 13—15 éves fi, nő tanköteles, hány jár, hány nem jár iskolába. 3. Mennyi más vallású jár. 4. Hivatalos tudomása szerint mennyi ev. jár más vallású vagy községi vagy állami iskolába? 5. Tanulmányi eredmény, hány tiszta jeles, jó, elégséges, elégtelen. 6. Mennyi községi vagy állami segélyt kap az iskola a tanító fizetésének kiegészítésével együtt? 7. Más iskolában járó mennyi ev. tanuló részese-sül rendszeres vallástani oktatásban? Az if-juság körében levő egyesület mennyit fordított az egyház — szeretet — céljaira?

Körülbelül hasonló kérdésekre kellene megfelelni a többi felsőbb iskoláknak, mégpedig nemcsak a saját felekezeti, hanem más felekezeti, állami stb. iskolába járó ev. tanulókra vonatkozólag föl az egyetemig.

Részletes kidolgozását ennek ezuttal mellőzöm, mindenesetre más, rendszeresebb, átlátszóbb, tökéletesebb formában, mint az eddig történik a jegyzőkönyveinkben (I. m. ev. egyet. gyűl. jkv. 26—33. oldalain).

III. Harmadik főrovat: *Az egyház belétele, fontosabb ténykedések.* Itt is mint előbb gyülekezetek, sorban névszerint, tagok számával: A) *Keresztelés-születés.* 1. Mennyi született: fi, nő. 2. Mennyi kereszteltetett fi, nő. 3. Mennyi a szülők megegyezése alapján. 4. Törvénytelen. 5. Nem ev. szülőktől mennyi gyermek kereszteltetett.

B) *Halálozás-temetés:* hány meghalt fi, nő, 5 évig gyermek, 20 évig, 20 éven felüli, nő, len, hajadon, házas, özvegy; hány öngyilkos? Hányan voltak egyházilag eltemetve. Más valásút hányat temetett el a lelkész?

C) *Házasság:* 1. tiszta ev. házasok száma, 2. vegyes házasságok: vőlegény és menyasszony vallásának részletes megjelölésével. 3. Ezekből hányat áldott meg egyházilag? 4. Hány más vallásút áldott meg? 5. A gyermekek vallására vonatkozólag vőlegény, menyasz-

szony vallásának részletes megjelölésével, hányan kötöttek egyezséget javunkra, hányan kárunkra? 6. Mi okból: Közöny. Érdek. Gyülekezettől való távolság? Nyereség-veszteség számszerű feltüntetése gyülekezetenként, esp. ker. egyetemlegesen. Elvadások.

D) *Konfirmáció:* fi, nő; *Urvacsora:* fi, nő.

E) *Áttérések:* hozzánk fi, nő, a vallás megnevezése, melyből az áttérés történt; tőlünk fi, nő, a vallás megnevezésével, melyre az áttérés történt. A nyereség veszteség számszerű feltüntetése, mint előbb.

F) *Felekezeten kívüliek:* fi, nő, mi okozta a kilépést: 1. vallástalanság, 2. nazarénus, baptista szektához való ragaszkodás, 3. lelkeszszel, felsőbbséggel való viszály, 4. egyházi adók súlyos volta miatt; egyéb okok. A veszteség számszerű feltüntetése.

G) *Arvaházak:* fi, nő, ellátás, fentartás költsége.

H) *Javitóintézetek, fegyházak, ifjúkori bűnösök, (büntető novella, patronázs működése). Börtönök* fi, nő, mennyi részesült rendszeres lelkészi gondozásban?

I) *Szegényügy:* mennyi részesült rendszeres támogatásban. Erre fordított összeg.

K) *Kórházügy:* mennyi részesült vallási vigaszban, az elhalt ingyen temetésben?

L) *Fegyelmi esetek.*

M) Irodalmi társaság, Luther társaság, Gyámintézet, Zpevník egyesület stb. főbb eredményei.

Az I. II. III. rovatokban foglalt kérdésekre, melyekhez űrlapokat a központi iroda előzetesen beküldene, egyházunk alkalmazottjai szigorú fegyelmi vétség terhe alatt tartoznának az I-ső főrovat adatait minden év március hó 30-ig, a II-ik főrovat adatait június hó 30-ig, a III-ik főrovat adatait január hó 30-ig a központi irodába pontosan beszolgáltatni.

Ezekon kívül a központi iroda a szükséges adatokat, közvetlenül az illetékes intézetektől és főleg az országos központi statisztikai hivataltól szerzi be, különösen az országos központi statisztikai hivattal szoros kontaktusban állana, annak évenként megjelenő hivatalos országos adataival az összefüggést, a kombinálást és következtetést eszközölné. — A statisztikai Évkönyv alapján készítené el kerületenként és egyetemlegesen az egyház bel- és küléletére vonatkozó jelentését. A jelentés és Évkönyv mindenkor a rendszerint késő ősszel tartott egyetemes gyűlésen terjesztetnék be s mint hivatalos

kiadmányt hivatalból vagy díj ellenében kapnak az illetékesek.

Igy volna évenként egy hű kép egyházközségről s abban minden gyülekezetünkről kezünkben, ennek alapján ismernők magunkat, tudnánk hol, mi a baj, mily intézkedéseket kell tenni fokoztatva az egyházi hatóságoknak, közigazgatási szerveinknek, melyeknek célszerű és szigorú végrehajtása azután az erre illetékeseknek dolga.

Magától értetődik és természetes, hogy a mit én itt javaslok, az még a bajt magát meg nem szüntetné, azt csak az egyház minden, a legkisebb végpontján is érvényesülő életadó egyházi, Krisztusi szellem tevékenység eszközölheti; de a hű kép megmutatja igazi helyzetünket, irányítja, javasolja ténykedéseinket. Ezt a segítő eszközt az egyház mentő és építő munkájában, bárhol leszőlják is, még mérvadó tekintélyek is, egyházközségünk sem nélkülözheti tovább, nem annál kevésbé, mert nálunk a baj legeminensebb, már ugyanis: jam proximus ardet! Nem nélkülözheti, mert más pozitív, segítő, irányító eszközünk nincs, mint a statisztika ily dolgokban. E nélkül sötétben járunk, tapogatózunk, intézkedéseink bizonytalanok, határozatlanok, e nélkül a megállapított utasítás is óhajtott célját nem fogja betölthetni.

Ezekben, azt hiszem, melyeket végleges megállapítás esetén lehet szűkíteni, terjeszteni, szövegezni stb., általánosságban eléggé rámutattam arra, mit tehetünk, mit kell megtennünk veszteségeink ellensúlyozása illetőleg ellenőrzése tárgyában.

Szükségesnek tartom azonban még javaslatom, különösen a III. főrovat. C) *Házassági* alrovat 5. pontjára vagyis a reversálisok kérdésére közelebb kiterjeszkedni, mivel különösen ez a kérdés legközvetlenebbül és égetően egyetemlegesen érdekel, az szolgált főleg okul arra, hogy ez az ügy ily alakban napi rendre került. Hogy mi a nézetem az 1868. évi 53. t.-c. visszaállítása tekintetében, elmondtam és jeleztem feljebb. Mondjuk, nem bírjuk az 53. t.-c. visszaállítani, marad a jelen, szabadvásári, törvényileg szentesített reversális állapot, melyet javunkra, előnyünkre kellene és lehetne fordítani.

Mit tegyünk?! E tekintetben is első és főjavaslatom: ismerjük, tudjuk meg *hol*, ismétlem *hol*, mennyit, miért veszítünk? Mig ezt nem tudjuk, feleletet nem vagyunk képesek adni: mit tegyünk? A kormány jelentéséből, a statisztikai országos évkönyvből

pontosan számszerűleg megtudjuk és évenként ki is mutatom az egész országra szólanóan összesen e címen mennyit veszítettünk. De azt már nem tudjuk, mert nincsenek adataink, nem mondja meg az Évkönyv, mert őt nem is érdekli, bennünket egyházat azonban nagyon is közel érdekel, hogy hol, miért, mennyit veszítettünk?

Ennek szükségét, jelzett helyen régen ismételtén felvettem. 1898-ban a tiszai kerület kötelezővé tette minden lelkész számára, hogy az állami anyakönyveket átnézze s azokból különösen a reversálisokra vonatkozólag jelentést tegyen. — Megtörtént e cikk elején jelzett ellentétes eredmény elérésével. Miért? Azért, mert az állami száz és ezerre menő anyakönyvi adatoknak pontos átnézése nem könnyű feladat, még a városi, az egy községre kiterjedő anyakönyvi hivatal adatainak átnézése sem. Hát még a több községre kiterjedő anyakönyvi hivatalok. Hát még a kisebb és nagyobb szórványokban, számtalan polgári anyakönyvi kerületen. Ily helyeken erre a lelkészek képtelenek, arra sem idejük, sem módjuk, sem eszközük nincsen. Innét az eltérő eredmény a központi statisztikai hivatal és a lelkészek által beszolgáltatott adatok között. Az egy községben, egy anyakönyvi kerületen működő lelkészek ezt megtehetik, meg is teszik; én Kassára vonatkozólag januárban tudom az eredményt, különösen újabb időben, hogy az anyakönyvvezető saját buzgalmából a lapokban közli az anyakönyvek nemcsak havi, de évi fontosabb részleteit is. De a több községben, több anyakönyvi területen működő lelkészekről, lelkiismeretesen, pláne fegyelmi vétség terhe alatt, azt kívánni nem lehet, nem is célszerű, mert a legjobb akarat mellett sem bírnánk az összes szükséges adatokat, már pedig e nélkül a kép nem teljes, nem hű, pedig erre van szükségünk. Azokban a forrásokban, melyekre e tekintetben az utasítás 15. pontja utal, hogy majd a közalap, kerület és gyámintézet ad erre segélyt, nem sokat bízom. Az adatokat előbb kell ismerni, míg a hosszú folyamódású segély megjön. Azt egyetemlegesen, függetlenül a segélytől rendezni és szervezni kell. A száz és ezerre menő anyakönyvi adatoknak átvezetésére, kijegyzésére idő kell, ezt a szórványban járó lelkész nyugodtan, biztosan nem teheti. Funkciót végezzen, tanítson, hiveket látogasson, adót szedjen (most azt is neki kell) és még anyakönyveket böngésszen. Így nem lehet. Ez sok pénzbe kerülne és még sem volna

biztos, teljes adatunk. Másképen kell és lehet is e bajon segíteni. Hogyan?

Az országos központi statisztikai hivatal utján. Ezen hivatal nagyérdemű és nagy tudású igazgatóját *Vargha Gyula* miniszteri tanácsos urat személyesen ismerem. Személyesen és levélileg pár évvel ezelőtt, mikor ezt a kérdést felvettem, tárgyaltam. Nem tudtam erre kapacitálni, hogy ezen adatokat, melyek a központi hivatalban minden anyakönyvi kerületből kéznél vannak, az Évkönyvben községenként külön kimutassák. Bizonyos inkvizíciós eljárástól tartanak ezen adatoknak községenként való feltüntetése mellett. Nem állhat meg ezen indok; nemcsak nekünk, hanem valamennyi felekezetnek szüksége van arra, hogy nemcsak országosan összesen tudják a nyereség-veszteséget, hanem azt is, hogy hol, melyik községben fordul az elő. Nem személyenként megnevezni, hanem csak községenként az esetek számát, melyet az Évkönyvből a létesítendő egyházi központi hivatal átvénné, feltüntetné s így már azután közigazgatásilag fog lehetni irányítani a kérdést. Mert fogjuk tudni, hol, mennyi a veszteség, lehet aztán a lelkészeknek az eseteket személyenként is az illető anyakönyvekben felkutatni. Amennyire ismerem a helyzetet, valószínűnek tartom, hogy az exponáltabb városi helyeken és gondozatlan szórványokból kerül ki a veszteség. Ha bizton tudom, hogy hol, úgy a szórványokra lehet utazó lelkészeket, de nem zavart csináló atyafiakat alkalmazni, az exponáltabb városi helyeket rendszeresebb lelkészi gondozással kell ellátni, illetőleg szervezni.

Javaslatom azért e tekintetben, keresse meg az Egyet. Gyűlés a központi statisztikai hivatalt, illetőleg a kereskedelmi miniszter urat, kinek hatáskörébe tartozik, — rendelje el ezen adatoknak — melyek a hivatalban úgy is megvannak — az Évkönyvben évenként községenként az esetek számával való felsorolását. — Négy lapot kell csak e célból az 526 oldalra terjedő Évkönyvben beilleszteni, sem a munka, sem a költség alig jöhet számba, oly csekélység, nekünk pedig egyházaknak végtelen sokat érne. Úgy értem azt feltüntetni, mint feltünteti az Évkönyv községenként a fertőző betegségekben elhaltak, a felekezetből kilépettek és a tüzesetek számát. Nem hiszem, hogy ha az egyet. gyűlés vagy a közös prot. bizottság határozott komoly kéréssel fordul e tekintetben a központi statisztikai hivatalhoz, illetőleg a ker. Miniszter urhoz, hogy ezt a csekélységet készséggel ne teljesítené. Fel kell világosítani

a Miniszter urat, hogy nem inkvizítorius eljárás céljából kívánjuk ezt, hanem a helyzet tiszta képének, a védelem közérdeke szempontjából; a statisztikának pedig ez a feladata, célja, ily közérdek elől nem zárkozhatik el. Hiszem, hogy megteszi; *Vargha Gyula* min. tan. úr, buzgó református férfiú.

A lelkészek által beszolgáltatott temetési adatokat sem közli az Évkönyv; pedig évente bekívánja ezen adatokat, meg is ígérte a közlést, de az 1908. évi Évkönyv sem közli.

A melyeket én itt elmondottam és e lap tisztelt olvasó közönsége előtt nyilvánosságra hoztam, vegyék azt úgy, mint egy, az egyházunk sorsán áldó szeretettel és aggódó szívvvel csüngő léleknek őszinte szerény megnyilvánulását. Ide s tova két évtized óta, jutalom nélkül, talán egyedül foglalkozom egyházunkban állandóan és szakszerűen e sok munkát, szemrontó fáradságot és költséget is igénybe vevő kérdéssel. Nem magamért, de egyházunk, a hazai hanyatló protestantizmus érdekeiben bocsátom nyilvánosságra e kérdéssel hosszú évek foglalkozása mellett szerzett tapasztalataimat és meggyőződésemet.

Sajnálom, hogy nem volt módom és alkalmam ezeket elmondhatni a kötelező utasítás megjelenése előtt. Elismerő köszönettel tartozom *dr. Zsilinszky Mihály* bányakerületi egyházfelügyelő úr ő Excellenciájának, hogy megtisztelő felszólítása alapján ezeket itt elmondhatom.

Ki kellő figyelemmel elolvasta ezen közleményemet, hiszem, hogy belátja, miszerint itt egyházunk, mindnyájunk fontos, életbevágó közérdekéről van szó, melyen segítenünk s azt orvosolnunk haladéktalanul kell, ha nyugodt lelkiismerettel akarunk megállani az utánunk következő nemzedék és a történelem ítélőszéke előtt.

Ne kicsinyeljük a bajt, melyben egyházunk szenved, a baj nagyon is eminens s az őrlő szű a százados, ezredéves tölgyfákat is kidönti! Vigyázzunk! Tegyük meg a lehető, tegyük meg a célszerűt! A kérdést a legjobb indulattal újból felvettem, az utat, módot és orvosszert megmutattam. Szóljanak hozzá e házi, családi közlönyünkben az illetékesek s a célravezető és segítő helyes eszmét valósítsák meg, léptessék életbe egyházunk felvirágoztatására a legközelebb üléselő közgazgatási szerveink: esperességi, kerületi és egyetemes gyűléseink.

Kassa,

Homola István,
ev. lelkész.

Két jogeset.

A korponai ágost. h. evang. egyházközség beléletéből közreadja annak világi felügyelője *Lehotszky Gusztáv* ügyvéd Korponán.

Korpona egyike hazánk legrégebb szabad királyi városainak. Keletkezését sűrű homály borítja ugyan, de közintézményei a középkor derekán már is oly virágzásnak indultak, hogy azok tanulmányozása végett Buda, az ország fővárosa, nagyobb szakbizottságot küldött ki sikeres eredménnyel. Itt tartotta Bocskay István az 1605. évi november—decemberben a nevezetes országos tanácskozmányt (a korponai országgyűlést), a mely az 1606. évi bécsi békekötést készítette elő. A város jelenleg 3963 lakost számlál, 2311 róm. kath. 1535 evang. ágost., — Hontvármegye legészakibb csúcsán terül el s a területe 15403 katasztrális holdat foglal el, a miből a város tulajdona 8300 kat. holdnyi erdőbirtok és 260 kat. holdnyi szántó, rét és legelő. Az 1908. évi zárszámadás szerinti községi jövedelme 200866 kor. 30 fill., kiadása 200801 kor. 38 fill., az 1908. évi költségelőirányzat szerinti jövedelme 121656 kor. 25 fill., kiadása pedig 120152 kor. 48 fill.; az 1908. évi leltár szerinti ingó és ingatlan vagyonának értéke 3.103,286 korona 61 fill., tartozásai 425246 kor. 66 fill., az évi tőketörlesztési és kamattörlesztési 21600 koronát tesz ki; az 1908. évi állami egyenes összádo összege (az egyeseké és a városé) 33122 kor. 42 fill. az 1908. évi községi pótdója 5000 kor. vagyis 16⁰/₁₀; ezen pótdó alapja a 29965 kor. egyenes állami adóösszeg, a miből a város róm. kath. polgárai 12682 kor. 80 fill. ágost. h. evang. polgárai pedig 12101 kor. 32 fillért fizetnek.

Az 1903. évig városi pótdó ismeretlen volt, mivel a város összes szükségletei a város vagyonának folyó jövedelmeiből kényelmesen fedeztetek. Az 1909. évben a város folyó jövedelme a városi erdőüzem tervnek a városi tanács által az 1880-as 1890-es években lett be nem tartása, helyesebben mondva túllépése, túlságos szerfeletti mértékben való kihasználása folytán 40—42000 koronával apadván a városi pótdó a közgyűlés által 113⁰/₁₀-ban, a tanács felebbezése folytán a hontmegyei törvényhatósági bizottság által pedig 69⁰/₁₀-ban lett megállapítva, azonban a III. foku felebbezéssel a városi közgyűlés és a helybeli ág. h. evang. egyházközség által támadtván meg, jelenben is a m. kir. belügyminiszteriumnál döntés alatt van. Az 1910. évi városi költségelőirányzat tárgyalásába a közgyűlés nem fogott bele mind ekkoráig. — A korponai ágost. h. evang. egyházközség egyike hazánk legrégebb gyülekezeteinek; keletkezett az 1530—35 körül: jelenleg egy rendes lelkészt és két elemi tanítót alkalmaz. Az 1908. évi zárszámadás szerinti bevétele 8639 kor. 13 fill., ebben a várostól járó javadalmazás címén 5940 kor. 40 fill., kiadása pedig 7827 kor. 36 fill., az 1908. évi költségelőirányzat szerinti bevétele 7874 kor. 23 fill., ebben a várostól járó javadalmazás címén 5866 kor., kiadása pedig 7789 kor. 08 fill.; az 1908. évi leltár szerinti ingó és ingatlan vagyonának értéke 107961 kor. 05 fill., e között egy bérház 12000 kor. beszerzési értékben, követelésekben pedig és készpénzben 15228 kor. 28 fill.; tartozása az 1908. év végéig nem volt; egyházi adója az 1908. évben az 1 koronától 8 kor. 50 fillérig emelkedő 12 fokozati osztály szerint 344 adófizető egyháztag után 1024 kor. 50 fillért tett ki.

A korponai róm. kath. egyházközségnek a város által nyújtott kegyuri javadalmazása az 1908. évre a jóváhagyott az évi zárszámadások szerint 10381 kor. 99 fillért tett ki. Ezen tájékoztató sorok előrebocsátása után a két közérdekű jogesetet a következőkben adom elő:

I. „A városi tanács által beadott felebbezés folytán a hontmegyei törvényhatósági bizottság által megszüntetett 5940 kor. 40 fill. szerződés szerű evenkinti javadalmazás iránt való közigazgatási felebbezés.”

A korponai ágost. h. evang. egyházközség a Korpona szab. kir. város pénztárából éveken át egyenlő negyedévi részletekben 5940 kor. 40 fill. szerződés szerű javadalmazást élvezett. Ennek a javadalmazásnak az alapja azon kétoldalu szerződés, a mely a város közönsége, a helybeli róm. kath. és ágost. h. evang. egyházközségek között az 1799. évi december 12-ikén — tehát 110 évvel ezelőtt — létesítettén, a magy. kir. helytartó tanács, mint akkori országos főkegyelmszék által is helyben hagyatott. Latin szövege pedig ezen kétoldalu szerződésnek a következő:

Pag. 707. Anno 1799 die 12 decembris in Curia lib. reg. Cotis Carponensis sub praesidio Dom. ord. judicis Joannis Mészáros consilientibus dominis senatoribus Stephano Kalotta, Matthiae Piersti, Ignatio Szmretsanyi, Joanne Dorkovitz, Francisco Plachy, simul ordin. notario, Samuele Nedeczky et Andrea Mikulassy praetereaque vicenotario Ignatio Hedervary, praesente quoque tribuno plebis Stephano Gasparik celebrata est sessio magistratualis (Pag. 708.) cujus occasione pertractata sut sequentia politica objecta:

Nro. 1934. In obsequium Bagn. Gratosi sub Nro. 1818 in protocollati Altissimam Resolutionem erga recursum superintendentiarum evangelicae confessionis im pertitum ac per hanc praescripta generalia principia complectentis intimati salare ad eam quaestionem: an et quantum hic loci pro ecclesia parochia et scholis evangelicorum ex cassa civitatis deponendi possit negotio partem in omnem hiberato. Ad Nrum 1934. Quamvis jure patronatus juxta punctum 1 um Benignae Resolutionis ad solas catholicas ecclesiae hujatis catholicae per totum ex omnibus Civitatis beneficiis praestari debere; cum attamen isthic usu venerit, ut cassa civitatis cameratica per individualement incolarum contributionem nomine domesticae contributionis a contributione militari distinctam juvaretur hocque scopo pro salariis etiam parochi et servitorum eccl. cath. ad recentiora surgus tempora et respective actu quoque gremialis evangelici alioquin tum numero populi cum etiam possessione objectorum contributionalios catholicos in ista civitate superantes titulo etiam hujus domesticae longe plus catholi contribuerent, posteaquam per hanc domesticam contributionem ab antiquo jam usitatam cassa civitatis cameratica in tantam sublevata fecissen (fuisset) ut proventus communium civitatis beneficiorum in alias publicas necessitates quo recentiore frequentius occurrentes aut minitum in praestationem vel quae hanc sequi debent, depunationem summarum anticipationalium praevia aeris mutatione altissimo aerario illatarum aut in itteratam fundorum silvarumque dimensionem et quo propius praestita sunt, subsidiarium belli solutionem si non integre suffecerint utiliter tamen semperque retento pro explendis domesticis necessitatibus quopiam nervo conversi fuerint, quoniam sic majore gremialium evangelicorum ad cassam domesticam contributione in usum salariorum parochi et servitorum eccl. catholicae saepequoque in conservationem

aedificiorum eo pertinentium conversa, evidentia sustentabatur cassa civitatis oeconomica, et quia secua, quod si extraordinariis praevariarum erogationum casus non occurrerint, proventus communium civitatis beneficiorum non solum parohhae et eccl. catholicae vi juris patronatus providendis verum et sublevandis in hoc passu necessitatum constitutio evangelicis commode suffecturi forent, atque reapse proventibus communium beneficiorum a Nro 6. annorum calatatis ultra sumptus in ecclesiam parochiamque catholicam ac ultra ordinaria cassae onera tantum in cassa cameratica remaneret, quanto gremiales evangelici juvare valerent, his proinde circumstantiis ad Generalia Benignae Resolutionis puncto I mo et III o. praestabilita principia applicatis, in quantum porro juxta punctum altae memoratae resolutionis 4 tum beneficia ex foundationibus promanentia, etiam si cassis civitatum domesticis illata habentur, illi religioni, pro qua fundatia facta est, private in salvo reliquenda venirent, gremiales autem evangelici respectatu diversorum sibi adeptorum fundationalium fundorum ad acta publica et venditioni similium ex occasione revisarum cameraticarum civitatis hujus rationum circa annum 1767 um oppositum excelsae camerae regiae hungarico aulico difficultatem, sed et legalem per egregios Dominos Ignatium Szmreztanyi acseniorem Joannem Veress factam contradictionem provocarent foundationis item talis, praescripto quoque articulo 23 o. 1791. tanquam generaliter de foundationibus cujuscunque nominis regulam ponentis ad mentem fundatorum administrari posserent, in superqua publica producta nobilis olim Pauli Horvath de Stirbitz testamentaria dispositione mediante qua domus testatoris, si unquam exercitium religionis evangelicae hac in civitati rediverit ecclesiae evangelicae legata fuerit, domum talem subseque cum lucro civitatis venditam et sic in praetio cassae civitatis cameraticae sibi pro casu difficultandae suorum ecclesiasticorum ex cassa civica solutionis restitui postulerent, ipsis catholicis votum in publico habentibus consilioque et facta sua in commune bonum, salutemque suorum civium dirigentibus tanto magis, quod hic loci ex decima per civitatem a praelato exarendata lucrum notabile ad reliquos communes Civitatis proventus annue accidere soleat, visum est in id compromittere ut, quia pro intertentione Catholicorum cum conservatione aedificand annua plus minus Rfl. 765 excassa Civitatis erogantur Evangelicis proinde tamquam et populo majoribus et amplius contribuentibus ex respectu nihilominus juris patronatus ad solam ecclesiam catholicam relati qualem ex cassa civica solutionem non desiderantur pro parochia et ecclesia eorundem inclusis tam salariis, quam aedificiorum conservatione Rfl. 400 ex cassa Civitatis quorsum alioquin contributio domestica pertineret, annue dependantur. eo per expressum declarato quod scholis mixtis sub regimine Divi Josephi Regis et Imperatoris iste hic per contractum utriusque religionis introductis el recenter quoque ad Altissimam nunc feliciter regnantis Majestatis mentem constabilitatis tunc de ico pro docentibus scholasticis salario nec secus pro cantore evangelicorum cum annuis Rfl 40 dextinata solutioni salvo relinquuntur. Super quibus hac ratione definitis eo addito, quod hic loco fundi parochiae et ecclesiae evangelicorum a contributione et oneribus civilibus effective sint exempti humilloma relatia excelso consilio Regio locum tenentionali submittetur Representantibus gremialis evangelicae communitatis omni alteriori praetensione penitus

amputata in eadem hac negotii decisione conquiescentibus.

Rövid tartalma ezen kétoldalú szerződésnek az, hogy a város közönsége miután a helybeli róm. kath. egyházközség javára nyújtott kegyuri javadalmazás az idő szerint 765. p. p forintot tett ki és ezen városi kiadáshoz e város ágost. evang. hitvallású polgárai is adójuk arányához mérten járultak hozzá, évi 400 frt-nyi p. p. javadalmazás fizetésére a helybeli ágost. ev. egyházközség javára magát lekötölte. Eme szerződéses javadalmazási jogviszony az 1849-ig állott fönn sértetlenül, a mikor is a magy. kir. vallás és közoktatásügyi miniszterium ezen szerződéses jogviszonyt a következő rendeletével hagyta helyben:

Másolat. 2335. sz. Vallás- s közoktatás minisztertől. Korpona város közönségének.- E város evangelika községnek legfelsőbb helyre benyújtott folyamodványa, melyben egyházi szükségeinek fedezésére a városi pénztártól hat évre nyert 400 pfnyi évi segedelem kiszolgáltatását örök időkre kegyelmesen elrendeltetni kéri. az azt illető irományokkal, úgymint a városi tanács, a volt m. kir. udvari kamara és Helytartó-Tanács, nem különben az illető Számvevő hivatal jelentéseivel együtt tárgyalás alá vétetvén.

Jóllehet a régibb rendszer szerint hasonló segedelmezések csupán bizonyos és meghatározott időre szoktak megadatni, mivel mindazonáltal a segedelmezési kérdés az 1801. évi legfelsőbbileg is megerősített kölcsönös egyezkedéssel örök időkre eldöntetve lenni látszik, ennél fogva a szerződésileg lekötött 400 forintot megtagadni nem lehet.

Ily körülmények között tekintetbe vevén a városi Tanács részéről előhozott egyéb nyomos okokat is, az evangelika község fentebbi kérelme igazságosnak ismertetik el oly formán, hogy ezen évenkénti segedelem a multra nézve is, azon időponttól fogva, melyben az utolsó ízben engedélyezett 6 év eltelt, megadassék, és mindaddig tartson, míg az 1848. 20. t. cz. 3. §-ának életbe léptetésével a korponai evangelika községnek egyházi és iskolai szükségei a Közállomány által fognak fedeztetni.

Ennél fogva ezen város Tanácsa és közgyűlés oda utasítatik, hogy az evangelika községet ezen rendeletről értesitse és az évenkénti 400 pfnyi segedelemmel a város pénztárából mind a multra mind a jövőre nézve leendő kifizetése iránt, a szükséges rendelkezést tegye meg Budapest 1848. június 28-án miniszteri meghagyásából Lónyay Gábor egyh. osztály Főnök m. k.

A helybeli evangelika község ezen rendeletről értesített és az évenkénti 400 pf.-nyi segedelemnek a város pénztárából mind a multra, mind a jövőre nézve leendő kifizetése iránt a pénztárnoki hivatal kitaníttatni rendeltetett. Kiadta Görgey Gábor főjegyző.

1848-ik évi július hó 26-án és 27-én országos Korpona város tanácsházában tartott közgyűlés alkalmával tárgyalattak.

379. A vallás- s közoktatási miniszter levele, mely szerint június 28-án 2335. e város evangelika községének felsőbb helyre benyújtott folyamodványa, melyben egyházi szükségeinek fedezésére a városi pénztárából hat évre nyert 400 pfnyi évi segedelem kiszolgáltatását örök időkre kegyelmesen elrendeltetni kéri tekintetbe vevén e városi Tanács részéről előhozott nyomos okokat, igazságosnak ismertetvén el; e város községét oda utasítja, hogy ezen évenkénti segedelem a multra nézve is, azon időponttól fogva, melyben az utolsó ízben engedélyezett 6 év eltelt,

megadassék és mind addig tartson, míg az 1848-ki 20. t. cz. 3-ik §-nak életben léptetésével a korponai evang' Községnek egyházi és iskolai szükségei a Köz-állomány által fognak fedeztetni.

A helybeli evangelika község ezen rendeletről értesíteni és az évenkénti 300 pfnyi segedelemnek a város pénztárából mind a multa mind a jövőre nézve leendő kifizetése iránt a pénztárnoki hivatal kitaníttatni rendeltetett. Kiadta Görgey Gábor főjegyző.

Ez világos, ehhez magyarázat nem kell.

Azonban az idők folyamán a közforgalmi vagyionértékek naggyobbodásával a korponai ágost. evang. egyházközség költségeloirányzatszerű szükségletei emelkedvén a város közönsége, a helybeli róm. kath. és ágost. evang. egyházközség mint szerződő felek a fenti 400 p. p. forintnyi évi javadalmazási összeget az 1861 évi november 1-étől kezdődőleg évi 735 osztr. értékű forintra emelték föl, a miről a következő közgyűlési jogerős határozatba foglalt újabb egyezmény tanúskodik:

1871-ik évi október hó 2-án sz. kir. Korpona városában tartott közgyűlés jegyzőkönyvének kivonata. 812. sz.

A nagyméltóságú m. kir. Helytartó-Tanács kegyes intézvénye, mely szerint 1861. augusztus hó 28-án 32881. sz. alatt f. évi szt. Iván hava 4-ről 507. sz. előtt kelt jelentése, mely az itteni evang. Egyház évi segélydíjának 400 frt készpénz és 40 mázsa szénávi felemelésére és illetőleg a r. kath. közönségnek ezen intézkedés ellenében benyújtott panaszos folyamodására vonatkozik, válaszol: miszerint kétségtelen lévén egyrészt a törvényhatóságok azon joga, hogy akár vallási, akár egyéb közintézetek fenntartása és ezek költségeinek fedezése iránt felsőbb jóváhagyás mellett szabadon intézkedhessenek; de más részt kétségtelen lévén az is, hogy oly határozatát hozatalánál, melyek a lakosságra újabb terheket rónak, kivált, ha az ily intézkedések által a közönség egy része magát jogaihan sértve érzi, szükséges, hogy a határozó többség világosan constatirozva és annak valódi kívánalma s akarata kétségen kívül helyezve legyen, mert a felterjesztett iratokból kiténik, miszerint a f. évi ápril 29-iki határozat a róm. kath. vallási képviselők távollétében és óvásuk ellenére hozatott, a fennforgó ügyet a város közönsége által ujonnan tárgyalatni rendeli s meghagyja, hogy e végre mielőbb közgyűlés kihirdetessék és akkor a város képviselők a tanácskozmány tárgyának előleges közlése mellett idejekorán és oly világos kijelentéssel hivassék egybe, miként a tanácskozmány-nál meg nem jelenés vagy onnét való önkéntes visszavonulás a hozandó határozat felsőbb megbirálásánál többé tekintetbe vétetni nem fog, miről is az illető jegyzőkönyv felterjesztendő.

A Nagyméltóságú m. kir. Helytartó-Tanácsnak eme kegyes intézvénye felolvasása után a róm. kath. vallási képviselők nyilatkoztak, hogy ő nekik a kérdéses ügyet minden tekintetből szigoruan vévén, nincsen ugyan alapos okuk azon nézeteikről lemondani, melyeket f. évi május hó 9-én és július 15-én a Nagyméltóságú m. kir. Helytartó-Tanácsnak alázatosan felterjesztett folyamodványukban kifejtettek és ott felhozott okoknál fogva nem is hihetik, hogy jogilag és törvényesen kényszeríthetnének arra, miszerint a helybeli evangelika egyház irányában, új kötelességeket vállaljanak magára.

De másrészt méltányolván a Nagyméltóságú m. kir. Helytartó-Tanácsnak azon kegyes eljárását, mely-

nél fogva jogukat tisztelve, a kérdésben lévő ügy eldöntésére hozzájárulásukat nyíltan megkívánta és így őket az evangellus atyafiak irányában barátságos engedékenységre némiképen lekötöztetve; tovább tekintetbe vévén, miszerint a helybeli felekezeti surlódások főoka abban rejlik, hogy az eddigi Subsídium az evang. egyház jelenlegi szükségleteinek fedezésére elegendő nem lévén, evang. atyafiak azt individualiter pótolni kénytelenítetnek, végtére figyelembe vévén, hogy a város a kath. egyház irányában nemcsak eddig a törvényes kötelességeit hiven teljesítette és az evang. atyafiak is dícséretes kegyelettel viseltettek, de jövőre nézve is a patronatus joggal összekötött terheket elviselni köteles, melyektől az evang. Egyházra nézve mentve marad, ugyanazon képviselők a felhozott okoknál fogva, ha nem is törvényszabta kötelességének, de mégis méltányosnak tartják az evang. atyafiainak az egyházi terhek elviselését *annyival megkönyebíteni, mennyi a mostani egyházi szükségeinek fedezésére vagyis inkább az individualis egyházi Contributio megszüntetésére megkívántatik.*

Minthogy pedig az evang. Egyház jelenlegi szükségleteinek fedezésére, hat évi diametralis calculus szerint és célszerű kezelés mellett a közmegállapodásnál fogva 700 pgó forint szükségletnek, a róm. vallású képviselők, scopo sustentando és méltányosság érzetéből, evang. hitű képviselők pedig ex amore religionis és igazság szeretetéből, minden további érdemleges discussioval felhagyván, *önkéntesen s barátságosan* a helybeli catholica Egyház törvényes jogainak fenntartása és tisztelete mellett *a jövő időkre nézve abban közakarattal megegyeztek az egybegyűlt városi képviselők*, hogy azon *Conventio*, mely az evang. egyházi Subsídium iránt 1799-ki december hó 12-én az ev. vallású kath. két tanító mindennemű ellátása, kántornak 40 frtja, egyházi községnek pedig lelkésze, temploma s plébánia lakja fenntartására 400 frt a város pénztárából biztosított, a f. évi november hó elsejétől kezdve 300 pgó frt, vagyis 315 osztr. ért. frt bővítetik azaz az evang. egyházi községnek tulajdoni Subsídiuma 700 pgó frtban vagyis 735 osztr. ért. frtban állapitassék, 18 öl fa a város költségére ugyanazon egyházi községnek kiszolgáltatassék; két városi éjör az evang. templomban ünnep- és vasárnapokon az Isteni tiszteletre ingyen való harangozásra köteleztessék és azonkívül a helybeli közös temető helyfűvének a városi plébános által kirekesztőlegi használata miatt támadott viszályok végképeni megszüntetése tekintetéből, míg a temetőhely közös marad és annak fűvét a városi plébános használandja, az evang. egyházi községnek évenként 20 mázsa széna a városi rétekből pótlás fejébe kiszolgáltatassék.

Jegyző: Görgey Gábor s. k. főjegyző.

E szerint az egybegyűlt városi képviselők közakarattal önkéntesen és barátságosan abban egyeztek meg, hogy a fenti 1. alatt közölt az 1799. évi december 12-iki conventio-(egyezmény)-ban leköötött 400 frtnyi p. p. javadalmazás annyival fölemeltetik, a mennyi »az evangelikus atyafiak akkori egyházi szükségleteinek fedezésére, vagyis inkább azoknak az individualis egyházi Contributiójának (tehát „az egyévi egyházi adójuk“) megszüntetésére megkívántatik « — Legyenek szívesek kérem e sorokat újból és újból figyelemmel elolvasni s azok tartalmát behatóan szemügyre venni, mivel ezuttal a szerződéses javadalmazás méretei, keretei, mennyisége is szerződésileg jog-

érvényesen meg lett állapítva. minden fennforgó kétség eloszlatása végett annak igazolására, hogy az A) és C) alatti okmányok csakugyan kétoldalu, tehát mind a két szerződő felet egyaránt kötelező okiratok (contractus-ok), ide iktatom D) % alatt az 1873. évi január 14-ikén az akkori korponai róm. kath. és ágost. evang. lelkészek által Plachy Lajos akkori városi főispán, tehát a legfőbb városi hatósági főnök, Bory Arnold akkori városi főjegyző és Gunisch János akkori városi jegyző januk előtt kiállított azon nyilatkozatot, a melyben a fenti A) és C) alatt közölt okmányokat kifejezetten — expressis verbis — a »szerződéseknek« minősítik, kijelentik, elismerik:

Nyilatkozat, mellyel ezennel kijelentjük, miszerint Korpona sz. kir. város 943. sz. tjk. iven + 1—2 sor és 138 és 78. hr. sz. a foglalt és a helybeli r. kath. és evang. két községre irt temető és iskolatelkek használatában a most említett hitközségek léteznek ugyan, de minthogy az említett hitközségek az iskolára és temetkezési helyiségre vonatkozó jogai nem az idézett telken vagy lelenlegi használatán, hanem többrendű, nevezetesen: 1705. december 12-én, 1799. december 12-én, 1855. július 31-én és 1861. október 2-án ünnepelesen kötött és Ő Felsőge nevében a magas kormány által megerősített szerződéseken alapulnak és azok által biztosítottak. ennél fogva beleegyezésünket adjuk, hogy a fent körülírt telkek, melyekre a r. kath. és evang. hitközség semmi tulajdoni jogot nem igényelhet, és melyek a helyszinelés alkalmával azok nevére hibásan jegyeztettek be, a r. kath. és evang. hitközség telekkönyvi ívéből ki- és Korpona sz. kir. város nevére mint az utóbbinak tulajdona minden teler és minden további kihallgatásunk nélkül tulajdonjogilag átirathassanak illetőleg átkebelezethessenek.

Kelt Korponán, 1873. évi január hó 14-én Mikulka György s. k. monostori apát és korponai r. k. plébános mint a helybeli r. kath. hitközség képviselője. Huluk M. Mihály s. k. korponai ág. hitv. ev. lelkész. Plachy Lajos s. k. világi felügyelő s. k., Bory Arnold s. k. mint tanu, Gunis János s. k. mint tanu.

Ehhez kétség nem fér; ez föltétlenül bir a bizonyító erővel! Ugy de még egy kifogás emelhető s az az, hogy meddig tart az A) és D) % alatti szerződések hatálya, érvénye. Erre a B) % alatti miniszteri leirat adja meg a választ oly módon, hogy a lekött subsidismus (javadalmazás) örök időkre megadottnak lenni látszatik. S ez tény, mivel az A. és C. % alatti szerződésekben egyrészt a felmondás kikötve nincsen, másrészt pedig azok jogosultsága a város közönségének a helybeli róm. kath. egyházközség irányában fennálló kegyúri kötelék tényére és kiterjedésére van fektetve azon elv szerint »quod uni justum alteri aequum.«

Az 1867-iki kiegyezés folytán az alkotmányos életünk visszaállítván, a fent vázolt szerződéses javadalom az ősi jogviszony hazai írott törvényben nyert országos szabályozást, kifejezést s legfőbb bizonyítékot. Ugyanis az 1868. évi 53. törvénycikk 23. §-a a következően rendelkezik: «Különböző vallásfelekezetűek által lakott községekben és városban, mely házipénztárából egyházi célokra vagy valamely felekezeti iskola javára segélyt szolgáltat ki, e segélyben igazságos arány szerint minden ottan létező vallásfelekezet részesítendő.»

Ez világos, határozott rendelkezés, kivételt, elterést, korlátot nem ismer, nem rendel!

Ugy de az idők multával az ekként javadalmazott korponai ágost. evang. egyházközségnek egyházmegyei, számszékileg is hetybenhagyott költségelőirányzatszerű szükségletei megnagyobbodván, a városi közgyűlés az 1898. évi december 30-ikán kelt 115—1898 közgyűl. számú jogerős véghatározatával 5284 koronában állapította meg a szóban forgó javadalmazás évi összegét. Ily jogi és tényleges állapot állott fenn az 1909. évi városi költségelőirányzat összeállításáig, vagyis az 1908. évi őszig. Ekkor a városi számvevőség javaslatának teljes mellőzésével a városi tanács azzal állott elő, hogy miután a város pénzügyi helyzete a városi erdőüzemterv régebben a városi tanács által tett szerfeletti kihasználása — magyarázandó az erdőhaszonfa szerfeletti mennyiségben való letaroltatása avagy az erdőfelügyelőség által »rabló gazdaság«-nak minősített üzemtervi mértékén felüli eladatása folytán eső vagy 40—50 évre rosszabbodott (persze azt, hogy kinek a mulasztásai folytán, nagy okosan eihallgatta) ezen 5284 kor. szerződés javadalmazás egyszerűen a városi költségelőirányzathoz kitérültesse, s hogy ezt elfogadhatóbbá tegye, a helybeli róm. kath. egyházközség hátrányára a 4200 kor. évi javadalmazás kitérülését, a helybeli izr. hitközség kárára pedig a 800 kor. évi javadalmazás apadásba hozatalát tette javaslatba.

Egalitos-fraternitas! Valószínűleg azt vallván elvül: »Aequalis divisio non conturbat fratres!« Ugy, de célját nem érte el, mivel az 1903. évi városi rendes őszi közgyűlés eme 5284 korona egyházi javadalmazási összeget egyhangúlag szavazván meg, azt az állandó kiadási tétel gyanánt a városi költségelőirányzat kiadási rovatába az eddigi 110 évi (az 1799. évtől számítódó) szakadatlan gyakorlathoz mérten beállította. Azonban ily váratlan összetartás, egyetértés nyomta oldalbordáját a tisztelt városi tanácsnak s ez a sérelmesnek vélt közgyűlési eme határozatot megfelebbezte. Indokai az érdekelt egyházközséggel közölve nem lettek.

A hontmegyei törvényhatósági bizottság, ezen igazán szokatlan soron kívüli »hatósági« felebbezés folytán II-od fokon járván el törülni rendelte a jelzett 5284 korona szerződéses javadalmazást, mivel — úgy indokolja meg a határozatát — „a város kedvezőtlen anyagi helyzetben lévén »ingyenes kedvezményeket« osztogatni nem köteles.“ Itt azon baleset érte a hontmegyei előadó urat, hogy az állandó választmány több tagja által a törültetni indítványozott egyházi javadalmazás jogszerűsége iránt megkérdezettvén, azon hivatalos értesítést adta meg, miszerint ez iránt az egyházi javadalmazás iránt, a belügyminiszterium már is elutasítólag és jogérvényesen határozott, a mi a valósággal homlokegyenest ellenkezik. Ez ellen a II-od fokú határozat ellea az érdeket egyházközség felebbezéssel élt a következő elapon:

a) az 5284 korona egyházi subsidium nem ingyenes kedvezmény (kegyes alamizsna) hanem igenis szerződéses javadalmazás;

b) az az élő törvény rendelkezésén alapuló tartozás illetve követelés, — tartozása a városnak követelése pedig az egyházközségnek;

c) a város képviselőtestületének egyhangú határozata; és

d) a 110 évi szakadatlan gyakorlat föltétlenül épségben tartandó;

e) hasonló »hatósági felebbezéssel« a legsajátosabb községi önkormányzatot lehetne megsemmisíteni,

hatálytalanítani, kijátszani, s így amannak helyadása az államra is a községre nézve is veszélyes, válságos;

f) a jogosított egyházközség létfeltételét képező eme javadalmazás a város, s egyáltalán a köz érdeke szempontjából fenntartandó;

g) a róm. kath. helybeli egyházközség kegyúri heréhez a város közönségének ágost. evang. hitvallású része legalább is 50%-kal járulván hozzá, a méltányosság, a jogszerűség, az osztályigazság, valamint a felekezeti belbéke megóvása végett, az eddigi szerződéses és törvényes javadalmazási jogviszony föltétlenül fenntartandó;

h) a kedvezőtlen városi anyagi, pénzügyi helyzet nem jogfosztással — törvénytétellel — erőszakkal, méltánytalansággal, eszélytelenséggel — hanem a valódi és tárgyi okainak komoly földerítésével, a tételes törvényekben lefektetett jogi kedvezményeknek valamint a városi gazdaság különböző üzemeinek ész- és szakismeret kiaknázásával, nem különben a városi közgyűlés által egyhangúlag följajánlott nagyobb mérvű áldozatkészség igénybevételével (a községi pótdó emelésével) orvoslandó. A fent A) B) C) D) alatt közölt bizonyítékait a bányakerületi püspöki hivatal útján terjesztette föl, közvetlenül a belügyminiszteriumhoz. Ez utóbbi bekérve a vallás- és közoktatásügyi miniszterium, úgy a kincstári jogügyek igazgatósága szakvéleményét pótlás végett küldte le az ügyiratokat a hontmegyei alispáni hivatalhoz. — A pótlásokkal és hivatalos jelentésekkel fölszerelten az ügyiratok fölterjesztvén, a belügyi miniszterium újból kívánta be a vallás és közoktatásügyi miniszterium szakvéleményét, azonban az utóbbi újból írt le úgy a hontmegyei közigazgatási bizottsághoz, valamint a kir. tanfelügyelőséghez. Időközben a belügyi miniszterium kétszer is írt át a vallás és közoktatásügyi miniszteriumnak.

Eddig terjednek a magántudósítások, azonban egyre fölkérni bátorkodom az evang. közönségünk tudós latinistáit és jeles régi okmányismerőit, kegyeskednének az A %-a latin nyelvű conventió szövegét egyes kevés helyeken megállapítani, azt a magyarra lefordítani s ezen fordítást az érdekelt egyházközség lelkészi hivatalának megküldeni. Fogadják előre is forró hálás köszönetét és nagyrabecsülését az érdekelt korponai ágost. h. evang. egyházközségnek!

T Á R C A.

Luther éneke.

*Erős vár a mi Istenünk,
Jó fegyver és védelem;
Minden bajból, mit szenvedünk,
Kiszabadit győztesen.
Régi bős ellenség
Csak most rettent még;
Hatalom és csel
Zord vértetével
Nincs a földön több ilyen.*

*Hatalmunkkal mit sem érünk,
Elvész idő, nap előtt;
Küzd az igaz ember értünk,*

Isten maga küldte őt.

Kérded-e: Ki ő?

Krisztus, a dicső,

Urunk, Zebaoth,

Nincs más Isten itt s ott;

Megtartja a harcmező.

Volna bár a világ tele

Elnyelni kész ördöggel;

Oly igen nem félünk tőle,

Sikert várni nekünk kell.

E világ Ura

Visz ugyan sok bura,

Nekünk nem véthet;

Rácsap az itélet,

Egy igécske ejti el.

Am, az igét hagyják állni,

Gondolattal se bántsák;

Lelke áldást áraszt ránk ki,

Óv, hogy céunk ne vágnak.

Vagyont, nőt, gyermeket

Testet, hirnevet:

El hadd vigyenek!

Még úgy sem ők nyernek;

Ránk marad a mennyország.

B E L É L E T.

A „győri ev. egyházi énekkar-egyesület“

a „dunántuli ev. egyházi zenepártoló-egyesület“ javára, Alfdörfer Viktor soproni evang. kornagy, Dr. Vajda Emil és Dr. Polgár Viktor urak közreműködésével, folyó évi június hó 12-én, vasárnap délelőtt 11 órakor, az evangélikus templomban fényesen sikerült Egyházi Hangversenyt rendezett, a következő műsorral: 1. Bach: E-moll praelodium és fuga. Előadja Altdörfer V. 2. Kirchner E: Uram, uram . . . Motette vegyeskar számára. Előadja az egyh. énekkar. 3. Reger: a) Benedictus -)Melodia Előadja Altdörfer V. 4. Az egyház siralma 17. sz. Ének vegyeskarra, átirta Kirchner Elek. Előadja az egyh. énekkar. 5. Bach: Karácsonyi oratoriumából: Szinfonia 2 hegedűre és orgonára. Előadják: Dr. Vajda E. Dr. Polgár V. és Kirchner E. 6. Kirchner E: Esti dal. Előadja az egyh. énekkar. 7. ifj. Renner József. A C-moll fantaziából az I. tétel. Előadja Altdörfer V. A karokat Kirchner E. vezeti. A templom ajtajainál hölgyek gyűtöttek adományokat a nemes célra.

Barlangligetre. (Szepes-m.) juli- augusztusra fürdő lelkész kerestetik. Minden vasárnap van egy magyar istentisztelet. Kántor helyben. Járandók: ingyen lakás 2 ágygyal egy divánnal, ingyen meleg fürdő és 50% elengedés a kosztpénzből. Családtagok 25% enedményt kapnak. Jelentkezni Szepesbélán kell az evang. lelkésznel.

Előadások Németországban a magyar prot. helyzetéről. A németországi Gustav Adolf egyesület, melynek hazai prot. egyházaink már eleddig is oly végtelen sokat köszönhetnek, meleg érdeklődést tanusít most is egyházi közviszonyaink iránt. Különösen felhívta érdeklődését a délmagyarországi diasporában levő testvéreink sorsa s egymásután érkeznek a felhívások az egyes G. A. főegyletektől *Famler G. A.* torzsai lelkészhez, a hazai belmissiói tevékenység ezen serény mánkásához, ki mint a bányai egyházkerület gyámintézeti egyh. elnöke is hervadhatlan érdemeket szerzett a szeretetügy ápolása körül, hogy ismertesse a diasporában levők helyzetét. E hó 7-én ismét indult külföldre s előadásokat fog tartani: Leipzigban, Marburgban s Göttingában. Koronázza áldás és siker fáradozását.

Felhívás. Az egyetemes ev. egyház énekügyi bizottsága szakmunka-körökre oszlott. Minden tagjának kijelölte külön-külön az egyházi időszaknak megfelelő teendőket. Alólirottak a reggeli, a déltáji s esti énekek összegyűjtése jutott feladatul. Ennélfogva tisztelettel felkérem a Nt. Lelkészársakat, a Nagys. Egyházfelügyelő urakat, úgy szintén a Tekintetes T. tanítói és tanári kart, hogy a kinek Isten tehetséget adott vallásos ihletének egyházi dallamokba való foglalatára, vagy egyházkörökben ismernek költői ihlette. bíró egyéneket, kegyeskedjenek azokat is közreműködésre kelteni s a fenti szakba illő dolgozataiknak hozám juttatásaira buzdítani, hogy azokat a bizottság elé terjeszthessem. Ily énekek lehetnek eredetiek, régi javítottak, és tót németnyelvi énekes könyveinkből magyarnyelvre fordítottak. S ha valakinek a fenti szakción kívül lesz más egyházi időszaknak megfelelő éneke — én ezt az illetékes szakférfiúhoz szívesen eljuttatom. Losonc 1910 jun. 20 Margócsy József ny. ev. lelkész.

Székácsünnep. A magyarhoni evag. egyetemes egyház theol. akadémiájának Székács József-köre Pozsonyban f. hó 19-én délelőtt 10 és fél órakor az akadémia tanácstermében az évvárással kapcsolatban Dr. Székács Józsefnek az «ország papjának» s az egyetemes gyámintézet megalapítójának arcképe felavatása alkalmából Emlékünnepet rendezett a következő sorrendben. Reggel 8 órakor a tanári kar és ifjuság a kistemplomban az úrasztalához járult. Majd a diszteremben kezdetét vette maga az ünnep, még pedig: 1. Beethoven: Isten dicsősége karéneket adta elő a theol. akad. kar. 2. Megnyitót tartott: Kovács Sándor, theol. akad. tanár, a Székács József-kör elnöke. 3. Székács József emléke költeményt, melynek szerzője Hamvas József, ev. lyc. tanár, szavalta Kapóún Rezső, theol. akad. hallgató. 4. Emlékbeszédet tartott Dr. Zsilinszky Mihály, bányakerületi felügyelő, a Luther-Társaság elnöke. 5. Atyám én Istenem. Költemény Székács Józseftől. Szavalta Beinschroth Dániel theol. akad. hallgató. 6. Berekesztő. Tartotta Dr. Masznyik Endre, a theol. akadémia igazgatója. 7. Uram, maradj velem. Karének. Szövegét írta Székács József, dalla-

mát szerezte Altdörfer K. Előadta a theol. akad. kar. A kart Frühwirth Sámuel akad. énektanító vezette. Dr. Székács József püspöknek, a theol. akadémia egyik nagyérdemű úttörőjének s az Egyetemes Evang. Gyámintézet megalapítójának képét a nevét viselő Székács József-kör hálából festette meg születésének százados fordulójára s a Gyámintézet félszázados örömnepére. A képet Iván Béla Rezső lyceumi tanár festette.

Nemes szivü jótékonyág. Csendben, titokban, minden utcai láрма és feltűnés nélkül, úgy, mint a szentírás mondja: „Ha mi jót cselekszik a te jobb kezed, ne tudja meg a te bal kezéd” — bizonyította be áldozatkészségét, nemes szivűségét és emberbaráti szeretetét: *Szentmártoni Radó Dénes* kemenes sömjéni nagybirtokos ur, evang. egyháztag, aki az 1909. év folyamán mezőgazdaságának vezetésével fölhagyván, mezőgazdasági cselédjei között, azok szolgálati éveinek arányában, hitfelekezeti külömbőség nélkül, ajándékul kiosztott 10.000 koronát. Továbbá, helybeli, szegénysorsu, keresetképtelenné vált erkölcsös munkás ember gyámolítására Kemenessömjén községnél örök alapítványként letett: 10.000 koronát. Végre a kemenessömjéni evang. leánygyülekezetnél letett kisdóvoda alapításra 10.000 koronát, amelynek jótéteményében hitfelekezeti külömbőség nélkül minden család részesülhet, de maga az óvoda evang. hitfelekezeti jellegű létszen. Összesen adott tehát 30.000 koronát jótékonyágra, illetve emberbaráti célok előmozdítására. Ime a legszebb példa előttünk, minként lehetne a szociálistmust, a felekezeti gyűlöltséget már csirájában elfojtani, s az igazi, a krisztusi felebaráti szeretetet gyakorolni. A nemesszivü adományozó amennyi gondot osztott, amennyi könyvet törül, amennyi mosolyt fakaszt ártatlan gyermeki ajkakon, amennyi jótéteményt áraszt ezen 30.000 korona alapítvány és adomány által, annyi áldás száll a kegyes jötevőre, aki ez által magának minden drága ércnél szebb és maradandóbb örök emléket emelt. Mi pedig, ezen anyagias gondolkozásu, különböző érdekek és felekezetek által megosztott, egymás között villongó kor gyermekei, kell, hogy mély tisztelettel és elismeréssel adózzunk a nemesszivü emberbarátnak: *Szentmártoni Radó Dénes*nek, s kívánjuk, hogy sokáig részesülhessen ezen isteni gyönyörűségben, hogy hallhassa a hálafohászt és áldást gyámoltjai ajakáról és láthassa arcukon a derűt és mosolyt, melyet az fakasztott. K.

Hiába való munka. Az idő pénz, még pedig azért, mert munkára lehet felhasználni, a munka pedig értéket, pénzt képvisel. Bezzeg nem képvisel értéket némely munka, a melyet a bürokratizmus járma alatt nyögő tisztviselő végez. Az ilyen munkából talán legkevesebb jut a lelkésznek, de hogy annak is jut, az alábbiak bizonyítják. Egyik a közoktatásügyi miniszterium 614. eln. sz. rendeletének körözése, a mely arra vonatkozólag intézkedik, hogy az ipari és kereskedelmi alkalmazottak után a betegség és baleset esetére való biztosítás tárgyában fizetendő járulékok a kerül. munkásbiztosító pénztárba szállítandók. A másik a budapesti kir. országos gyűjtőfogház igazgatóságának azon kérelme, hogy a lelkészek az országos büntető ügyi muzeum érdekében adják tudtára, ha

valamely községben régi büntető eszközök: deres, kaloda, bilincsek, fővesztőszin, korbács, pellengér, pallos találtatnak, hogy ezek a muzeumban helyeztessenek el. A harmadik az országos szanatórium egyesület kérelme, hogy a nevezett egyesület javára tartunk offertoriumot. Az előbbiekhöz nem kell magyarázat. Ennél a harmadik pontnál azonban — félreértések kikerülése végett — megjegyzem, hogy azért tartom a kérelmet feleslegesnek, mert hiveink úgyszólván sokféle alakban adakoznak a nemes célra. No és a negyedik hiába való munka ennek a csikkecskének a megírása, mert biz ez a fenti haszontalan munkákat a jövőben is alig fogja megszüntetni.

A szepesi evang. lelk. egyesület közgyűlése. Május hó végén találkoztak a Szepesség összes lelkészei Poprádon rendes évi közgyűlésükön. Holko Mihály egyesül. jegyző buzgó imája után tartotta Székely Gyula egyesül. elnök megnyitó beszédjét. Megnyitójában az elmúlt év egyházi eseményei behatóan találó kritikái megjegyzésekkel vonultak el lelki szemeink előtt. Örömmel utal a szepesi lelkészi kar hű és odaadó munkásságára egyházi téren és ha szükség volt rá, társadalmi téren is. Ki ki megállotta a helyét, ki ki feltűnés nélkül kereste egyházközségének, egész egyházunknak javát. Az elismerés palmaága mégis egyesületünk ama tagjait illeti, akik hosszú éveken át kifejtett áldásdús munka után az év folyamán nyugalomba vonultak, még pedig Wittchen Frigyes, Wünschendorfer Károly és Meleky András lelkész társakat. Legyen életük alkonya csendes, békeséges, áldott! Örömmel üdvözlő a fiatal Timotheusokat: Schmidt Jánost, Varga Imrét és Thinschmidt Jánost. Az „Evang. Glanbensbote für die Zips.“ cz. lapunkról Koch Aurél, a lap megindítója és fíradhatlan szerkesztője tett jelentést. Lapunk életre valósa mellett tesz bizonyosságot, annak a hivek által való lelkes felkarolása. Az előfizetők száma 1846. Az egyes körök jelentései tunuságot tesznek, hogy a lelkészek figyelme kiterjedt az egyházi élet minden fontosabb mozzanatára. Közgyűlésünk fénypontját Kirchknopf Gusztáv késmárki lelkész remek felolvasása képezte „az egyházfegyelemről“.

Megérdemelte volna e munka, hogy külön ki nyomattassék. Nem lévén azonban elegendő pénzünk, felkérjük az „Evang. Órálló“ szerkesztőjét, adjon helyet e munkának becses lapjában*). Elhatározta a közgyűlés, hogy június hó 29-én egy nagyszabású missziói ünnepélyt rendez Késmárkon a Szepesség számára. Három nyelven tartatnak predikációk. A misszió haladása vetített képekkel bemutatandó. Missziói iratok a nép között kiosztandók. Zimmermann Andor indítványozta, hogy már ideje volna erélyesen fellépni, ha már mindenki kap kedvezményes jegyeket a vasuton, akkor kapjunk mi lelkészek is féláru jegyeket, továbbá sürgetendő a vallástani óráknak rendszeres díjazása a nem felekezesi iskolákban az országos kormányznál. Kirchknopf Gusztáv indítványozta, forduljunk sürgősen egyházi főhatóságaink útján a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez, hogy ama iskoláknak, melyek f. é. szeptember hó 1-én nem kapnak tandíj megváltást, engedje meg rendeleti uton továbbra is a tandíj szedést. Szó volt még az eper-

(*A legnagyobb készséggel! Szerkesztő.)

jesi jogakadémián alakult „szabadgondolkodók egyesületéről.“ Ismerve a napi lapokból e kör egyházellenes működését, ha a hir valónak bizonyul, a szepesi egyházmegyék majd rendes közgyűléseiken fognak behatóbban e kérdéssel foglalkozni. Székely Gyula indítványára a közgyűlés diszelnökét Zelenka Pál püspököt táviratilag üdvözlő. Az elnök zárószavával és a jegyző imájával véget ért a szepesi lelkész egyesület immár VIII-ik rendes évi közgyűlése. Tátraaljai.

Kérdés. Az egyház templomot épít. Az építkezés költségei kivetés útján fedeztetnek, még pedig úgy, hogy minden házaspárra 60 s minden földadó koronára tíz korona templomépítési adó lesz kivetve. Az E. A. 256. §. b. pontja értelmében az egyházi járandóság kivetésénél az adó, feltéve hogy az azt fizető más egyházközségben bir állandó lakással, ha a község, ahol az adót fizeti fiókegyház, csak egy-negyed részben vehető kivétési alapul. Valjon ezen egy-negyed, nem rendes évi egyházi járandóságnál hanem rendkívüli, ez esetben templomépítési kivetésnél a maga egészében meg adóztatható-e, vagy az E. A. 256. b. pontjának második bekezdése szerint, csak 100 koronáig?

Gyászrovat. Özv. Kirnbauer Sándorné szül. Schneider Emma a maga, valamint gyermekei, úgy az egész rokonság nevében mélyen lesújtva jelenti, hogy szeretett leányuk Ottilia f. é. június 13-án délelőtt 11 órakor váratlanul elhunyt. A megboldogultnak drága tetemei csütörtökön f. hó 15-én délután 3 órakor fognak a helybeli sirkertben örök nyugalomra helyeztetni. Vágod, 1910. június 13-án. Béke hamvaira!

IRODALOM.

Értesítés. Tisztelettel értesitem a vallásoktatással foglalkozó összes kartárs urakat, hogy „A keresztyén egyház rövid története kor- és életrajzokban“ című, a múlt évi egyetemes közgyűlés által 102 jegyzőkönyvi szám alatt iskolai használatra engedélyezett tankönyvem sajtó alatt van, s a jövő iskolai évtől kezdve tankönyv gyanánt az iskolákban alkalmazható lesz. Könyvem első sorban is a középfokú iskolák alsóbb osztályai számára s általában az egyháztörténet tanítás kezdőfokára, illetve az összevontabb oktatás céljaira készült. Fő törekvésem az volt, hogy munkám ne csak oktasson, hanem neveljen is. E célból alkalmas helyeken a vallásos élet köréből vett rövid, de jellemző életképeket igyekszem nyújtani. Ez utóbbi jellemvonása — hiedelmem szerint — könyvemet alkalmassá teszi arra is, hogy a megfelelő részek kiválogatásával az elemi iskolák felsőbb V—VI osztályaiban is használható legyen. A szöveg közzé felvett harmincnál több kép egyrészt a szemléltetést, másrészt a nevelési érdeket szolgálja. Könyvem ára 1 korona lesz. Tankönyvül alkalmazás céljából kívánatra tiszteletpéldányt július hóban szívesen küldök. Együttal tudatom, hogy a múlt évi egyetemes közgyűlés „Keresztyén vallásán“ C. tankönyvem a

középfoku iskolák IV-ik osztálya számára szintén engedélyezte. Alkalmazás céljából kívánatra ebből is küldök tisztelet példányt.

Sopron, 1910. május hó 27-én.

Kiváló tisztelettel:
Hetvényi Lajos,
soproni ev. liceumi tanár.

Hirdetések és pályázatok.

Pályázat. A besztercebányai ág. hitv. ev. gymnasiumnál egy földrajz-természettudományi tanszék rendes tanárral töltendő be. Javadalmazás: évi 2400 K. törzsfizetés, mely a besztercebányai ág. hitv. ev. gymnasiumnál töltött szolgálati évek sorrendjében 2800, 3200 K-ra emelkedhetik, továbbá a más tanintézetekben töltött szolgálati évek beszámításával öt 200 K-ás ötödéves korpótlék, 700 K. a IX., 910 K. a VIII. fizetési osztálynak megfelelő lakáspénz és a nm. ministerium által megállapítandó személyi pótlék.

Csak ág. hitv. ev. vallásu okleveles tanárok és tanárjelöltek pályázhatnak. Okleveles pályázók hiányában nem okleveles egyén 1700 K. évi fizetés mellett helyettes tanári minőségben alkalmaztatik. — Akiknek a testgyakorlatból is van képesítésük, előnyben részesülnek.

A megválasztandó rendes tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek jogos és kötelezett tagja. Az állás szeptember elsején elfoglalandó. Az életkort, vallást, képesítést és eddigi alkalmazást igazoló bizonyítványokkal fölszerelt és az egyházi közgyűléshez intézett pályázati kérvények f. évi július hó 15-ig a gymnasium igazgatóságához küldendők.

Besztercebánya 1910 június 14.

2-1 *Burkovszky Kálmán.*
egyházi másod felügyelő.

Tót nyelvben jártas káplánt keresek. Fizetése 1000 korona és lakás, kiszolgálás.

Szarvas, 1910. június 15.

Placskó István
ev. lelkész.

Az udvarii (Tolna-m.) ev. leányegyház II. sors. tanítói állása 1910 szeptember 1-re beföltendő német nyelvben is jártas okl. tanítóval. Javadalom 1000 korona és szabad lakás.

Pályázatok 1910. jul. 30-ig küldendők be a varsádi evang. lelk. hivatalhoz. 3-1

A györkönyi, 5 tanítóval bíró, ev. egyházközség egyik kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Kötelessége: egy vagy két osztály vezetése és a kántori teendőknél minden harmadik héten való elvégzése. A rendes követelményeken kívül az orgonázásban való jártasság és a német nyelv teljes bírása is kívánatik.

Javadalma: évi 1100 kor. havonkénti előleges részletekben, stóla és szép rendes lakás.

Kérvények alulirothoz f. év. július hó 25-ig nyújtandók be.

Györköny (Tolna-m.) 1410, június hó 18-án.

2--1 *Tomka Gusztáv*
ev. lelkész.

A lipői egyházmegyébe bekebelezett rózsahegy-i ág. hitv. ev. lelkészi állomásra új pályázatot hirdetünk

Az istentisztelet nyelve tót, de megkívánatik a magyar és német nyelv alapos ismerete.

A javadalom kongruás az állami congruakegésztetés 530.73 koronát tesz ki. Ezenkívül kap a lelkész az állami róm. kath. gymnasiumban és a polgári leányiskolában végzett hitoktatásért — heti 4 órában — az államtól évi 200 koronát és az egyetemes alapból 200 kor. a fegyencek látogatásáért — heti 2 órában — az államtól 200 koronát. Ezenkívül megkapja a Makovicky-féle alap esetleges jövedelmét, 160 koronát évenként.

A tiszai kerület lelkészválasztási szabályrendelete értelmében fölszerelt jelentkezések alulírt esperesnél nyújtandók be f. évi július hó 10-ig bezárólag.

Kelt Hybbén és Liptó-Szt-Miklóson, 1910. évi június hó 19-én.

Ruzsiák János s. k. *Simkovic János* s. k.
esp. felügyelő. 1-1 esperes.

10/1910. sz. ág.

Az irsai ev. lelkésztől

Pályázat.

Az irsai (Pestmegye) ev. egyház pályázatot hirdet egy tanítói állomásra. *Fizetés:* Egyezer korona havi részletekben és korpótlék; lakás (magányos embernek való) természetben, vagy 160 kor.

Kötelesség: Az I-II. osztályok tanítása, esetleg a kántortanító helyettesítése; a tannyelv magyar, de a tót nyelvnek legalább kezdetleges ismerete megkívánatik.

Pályázati határidő 1910. jul. 6.

2-2

Jankó Károly
ev. lelkész.

A bajai állami nevelő-intézetben

a III-ik osztályt jeles eredménynyel
végzett tanítójelölt ág. h. ev. vallásu,
— a zongorajátékban teljes gya-
korlottsággal bíró —

a nyári nagy szünidőre nevelőül ajánlkozik.

Jelentkezések a bajai ág. h. ev.
lelkészi hivatalhoz intézendők, mely
a szükséges felvilágosítással készsé-
:- gesen szolgál. :-:

A bántói ág. h. ev. egyházmegyei segédlelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Fizetése: teljes ellátás és 500 korona.

Kötelessége: főleg az esperesi irodában való

segédkezés s esetleg a főesperes helyettesítése a lelkesí funkcióknál.

Az állás azonnal elfoglalható.

Jelentkezők alólirotthoz forduljanak.

Torontál-m. Lajosfalva, 1910. június 14.

2-2

Doleschall Lajos,
h. főesperes.

KALÁSZOK

egy negyvenéves papi
pálya útszéléről. Nem-
zet, egyház, család örö-
mében és gyászában
:: mondott ::

BESZÉDEK.

Írta: LÁGLER SÁNDOR
: evangélikus lelkész. :

Kapható:

KÓKAI LAJOSNÁL

Budapest, IV., Károly-utca 1. szám
Ára 4 korona. (Portó 20 fillér.)

Kérjük az „Evang. Órálló” igen tisztelt olvasóit, hogy szíveskedjenek könyvszükségletük beszerzése végett minden alkalommal, bármily csekélységre legyen is szükségük, a Luther-társaság ev. könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51/a. fordulni.

Könyvkereskedésünk minden ízében evang. vállalat, melynek gyarapodása érdekében áll minden hitsorsosunknak.

Az egyházi irodalmon kívül szállítunk minden hazai és külföldi munkát és iskolai felszereléseket gyorsan és pontosan. Megrendeléseket közvetlenül hozzánk kérünk, mert utazó ügynököket nem tartunk.

Tisztelettel:

A Luther-társaság Ev. Könyvkereskedése.

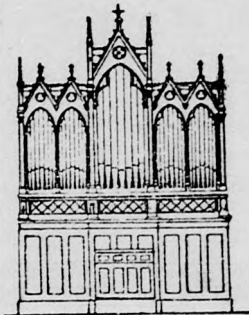
Orgonaépítési műintézet

Rieger Otto

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay utca 48.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangú orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját, amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

Tervezeteket és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

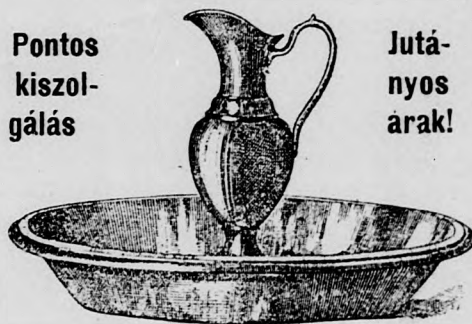
Pontos és legjobb : **ÓRÁK** 5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák és medencék, borkancsók.

Arany és ezüst ékszerek, evő-eszközök, china-ezüst dísz tárgyak részletfizetésre is.

Pontos kiszolgálás

Jutányos arak!

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója,

BUDAPEST, VII. Erzsébet-körút 29.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

100-10